

Nemzetközi konferencia a kis- és középvállalatok helyzetéről a közép- és kelet-európai országokban

Európai Kisvállalati Társaság–Magyar Kisvállalati Társaság,
Budapest, 1998. április 2–4.

Az Európai Kisvállalati Társaság (ECSB) és a Magyar Kisvállalati Társaság által Budapesten, 1998. április 2. és 4. között rendezett kis- és középvállalati konferencia a Nemzetközi Kisvállalati Társaság (ICSB) 1996. évi stockholmi világkonferenciáján *A kis- és középvállalati politika az átmeneti gazdaságokban* címmel tartott ülés folytatása volt. A vita itt ugyanis nyomatékosan jelezte, hogy a sokféle *ad hoc támogató intézkedésen* túlmenően a kis- és középvállalati szektor valódi megerősítéséhez ezekben az országokban céltudatos, összehangolt politikára van szükség, s ehhez pedig a tapasztalatok rendszeres, szervezettebb megvitatására és kicserélésére.

A konferencia programjának középpontjába a szervezők négy témát állítottak: *1. a kis- és középvállalati politika* és *2. az EU-csatlakozás kérdéseit*, továbbá *3. az intézmények szerepét* és *4. a nemzetközi szervezetek tapasztalatait*. A rendezvényen a konferencia plenáris és szekcióülései mellett az ehhez társított *kis- és középvállalkozói fórum* keretében egy, az UNIDO-val és az UNIDO Magyar Nemzeti Bizottsággal közösen rendezett előkonferenciára, két panelvitára (Csatlakozás az EU-hoz a kis- és középvállalatok nézőpontjából, Az intézmények szerepe a kis- és középvállalati politikában), és nemzetközi tapasztalatok (ezek között UNIDO és ITC – UNCTAD/WTO Nemzetközi Kereskedelmi Központ – kis- és középvállalati programok) bemutatására is sort került.

A 28 írásos előadás és a húsz országból és négy nemzetközi szervezettől érkező résztvevők által folytatott élénk vita alapos áttekintést nyújtott a kis- és középvállalati szektor helyzetéről a közép- és kelet-európai országokban. Megmutatta, hogy a regisztrált vállalkozások nagy száma mögött mindenütt *magas a nem aktív (alvó, fantom) cégek aránya, tipikus a tőkehiány, a gyenge versenyképesség és növekedési törekvés, erőtlen a kis- és középvállalati érdekek artikulációja*. Az Európai Kisvállalati Társaság ország-alelnökei körében a konferencia fő témáiról készített kérdőíves felmérésből az a kép rajzolódott ki, hogy a kis- és középvállalati politikával szemben az a legfontosabb igény, hogy *konzisztens és átlátható* legyen. Emellett közel hasonló jelentőséget tulajdonítottak annak is, hogy az összhangban legyen az általános gazdaságpolitikával, épüljön a kis- és középvállalati szektor folyamatos megfigyelésére és értékelésére, a kis- és középvállalati szervezetekkel való párbeszédre és többéves programokra. A válaszok szerint e követelmények még nem teljesülnek, leginkább a konzisztenciát és a gazdaságpolitikával való összhangot hiányolták. (A csatlakozásra készülő országok valamivel jobb helyzetről számoltak be.) A kis- és középvállalatok erős pontjai között a motivációt és a szakképzettséget emelték ki, gyengeségüket leginkább a finanszírozás és a marketingmunka terén jelezték. További kérdések vonatkoztak a két panelvita témájára: az intézmények, kamarai és érdekképviselői szervezetek helyzetére és szerepére, valamint az EU-csatlakozással kapcsolatos (igen lassan induló) előkészületekre.

A felmérés és az egész konferencia megerősítette, hogy *csak konzisztens, céltudatos kis- és középvállalati politika és erősebb érdekképviselői teheti képessé e sektort e régióban arra, hogy a mindenütt nagy – a munkahelyteremtés mellett a növekedéshez való hozzájárulást és a középosztályi szerep betöltését is igénylő – várakozásoknak megfeleljen*

jen. A szekcióülések a kis- és középvállalati politika két fontos területét – a finanszírozás és a beszállítások kérdéseit – részletesen megvitatták, míg két másik hasonlóan lényeges témakör – az adminisztratív terhek csökkentése (dereguláció, egyszerűsítés) és az innovációk, a versenyképesség – kérdéseit majd más alkalommal is napirendre kell tűzni. A konferencia azzal a tapasztalattal is szolgált, hogy a régió országaiban javul a kis- és középvállalatok körének statisztikai bázisa, növekszik a felmérések, tanulmányok, jelentések száma. Ez egyfelől megkönnyíti átfogó és összehasonlító hatás- és helyzetelemzések készítését, másfelől még inkább időszzerűvé teszi a régióról egy olyan – az 1996. évi műhelyvitan, Stockholmban is sürgetett – kis- és középvállalati jelentés (SME Observatory) összeállítását, amelyből 1997 végén az EU-országokra vonatkozóan immár az ötödik nagy kötetet adták közre.

Az EU-csatlakozás kérdéseiről már a nyitó plenáris ülésen elhangzottak előadások, *Nassos Christoyannopoulos* igazgató (EU XXIII. főigazgatóság) és *J. Hanns Pichler* professzor (Bécsi Közgazdasági Egyetem) részéről. *Román Zoltán* az EU 1997. évi Kisvállalati Jelentéséből idézte azt a következtetést, hogy „Minél nagyobb egy vállalat, annál inkább lehetőségként érzékeli az egységes piacot. Általában minél kisebb egy vállalat, annál inkább fenyegetésnek fogja fel.” (265. o.) Az Európai Bizottság által közreadott Agenda 2000 dokumentum pedig a csatlakozni kívánó országok kis- és középvállalati szektoráról a következőket állapítja meg: „A jelölt országok kis- és középvállalatainak nemzetközi versenyképessége általában gyenge, annak ellenére, hogy alacsony bérekkel dolgoznak, a szociális és környezetvédelmi követelményeket nem teljesen elégitik ki és gyakran összefonódnak a szürkegazdasággal... Az EU-tagság a csatlakozó országok sok kis- és középvállalatára, kitéve őket a nemzetközi versenynek, jelentős nyomást fog gyakorolni. Ennek a foglalkoztatásra kedvezőtlen hatása lehet.” (129. o.)

A szekcióüléseken három – egy lengyel, egy magyar és egy angol – előadás foglalkozott a csatlakozás várható hatásaival. E kérdésre kitért a konferenciát előkészítő említett felmérés, s ez volt a témája az egyik panelvitának is. Mindezekből az volt leszűrhető, hogy a kis- és középvállalatok felkészítése az EU-csatlakozásra gondosan megtervezett, hatékony segítségüket igényli, egyrészt ahhoz, hogy meg tudjanak felelni az EU követelményeinek, másrészt pedig annak érdekében, hogy a csatlakozás *előnyeit* ki tudják használni, és képessé váljanak *hátrányainak, fenyegetéseinek* elkerülésére, illetve minimalizálására. Az ilyen programokban kapjanak prioritást *a hatáselemzések, az információnyújtás és a képzés, valamint a kis- és középvállalatok versenyképességének javítása.*

Az állam, a különböző közvetítő intézmények, a kis- és középvállalati szervezetek szerepét tárgyalva, gyakran idézték *a szubszidiaritás elvét*, a döntések decentralizációjának, a rendszeres *párbeszédnek*, az érintettek döntésekben való részvételének, a *támogatások átláthatóságának* igényeit. A régió országaiban félszáz évig nem túrtek független, önállóságukat megőrző szerveződések. Ezért a fentebb idézett alapelveknek itt nincsenek hagyományaik, az EU-csatlakozásra törekedve azonban szükség van érvényesülésükre. A kis- és középvállalatok példája, e széles társadalmi csoport erősebb nyomása szélesebb összefüggésekben is segítheti, hogy közelebb kerüljünk e politikai, gazdasági és társadalmi szempontból rendkívül fontos cél megvalósulásához.

A záró plenáris ülésen a konferencia tanulságairól *Josef Mugler* professzor, a konferencia társelnöke, *Román Zoltán* mint konferenciaelnök, és végül *José M. Veciana* professzor, ECSB-elnök szólt. Mugler professzor hangsúlyozta, hogy a gyakorlatban mutatózó nagy különbségek, a tapasztalatok sokfélesége ellenére mégis hasznos ezek megismerése, tanulmányozása. *Román Zoltán* összefoglalójában a résztvevők többségének látható konszenzusa alapján néhány ajánlást is megfogalmazott.

1. Az *Európai Kisvállalati Társaság számára* többek között ajánlotta, hogy építsen ki szervezettebb kapcsolatokat a kis- és középvállalati témákkal kiemelten foglalkozó nemzet-

közi szervezetekkel, mindenekelőtt az EU XXIII. főigazgatóságával és a két európai nem kormányzati kis- és középvállalati szervezettel, az EUROPMI-val és az UEAPME-vel. E kérdésekre zárszavában, amely a konferenciát egészében igen sikeresnek minősítette, az ECSB elnöke is egyetértően visszatért.

2. A *nemzeti kis- és középvállalati szervezetek* (kamarák, szakmai szövetségek, társaságok) számára az ajánlás úgy szól, hogy *nemzeti és nemzetközi szinten* egyaránt fűzzék együttműködésüket szorosabbra, közös fellépésüket tegyék gyakoribbá; azok a szervezetek, melyekben kis- és nagyvállalatok egyaránt tagok, hozzák létre kis- és középvállalatok érdekeit *a szervezeten belül* képviselő bizottságaikat; és hasznos országos kis- és középvállalati *ernyőszervezetek* létrehozása is.

3. Az *európai kis- és középvállalati szervezetek* – figyelemmel az EU tervezett kibővítésére – vonják be a közép- és kelet-európai országokat, fokozzák együttműködésüket ezen országok szervezeteivel és ezek irányában.

4. Az *EU számára címzett ajánlásokkal* – amely több főigazgatóságuknak is szól – kapcsolatban abból indulhatunk ki, hogy a XXIII. főigazgatóság 1998. évi programjához nyolc prioritást jelölt meg, ezek közül a 6. *a kibővítés előkészítése*. Ez a következőket tartalmazza: a többéves program megnyitása, a kooperációs és információs hálózatok kiterjesztése, és a kis- és középvállalatok és egyes szektorok igényeinek megismerése ezekben az országokban, hogy segítsék őket az egységes piac követelményeihez való alkalmazkodásban. Mind a többéves program megnyitása, mind a csatlakozással kapcsolatos igények megismerése (és e célból az Agenda 2000 folytatásaként egy alaposabb hatáselemzés) azt kívánja, hogy szorosabb együttműködést építsenek ki ezen országok kis- és középvállalati szervezeteivel. Emellett a konferencia tapasztalatai azt is ajánlják, hogy több segítséget nyújtsanak ezeknek az országoknak konzisztens kis- és középvállalati politikájuk kialakításához, a kis- és középvállalati szervezetek, a párbeszéd és a megfelelő képviselő megerősítéséhez; továbbá hogy célszerű lenne a régióról egy átfogó kis- és középvállalati jelentés (SME Observatory) készítése, és az – Európai Kisvállalati Társaság által indított – Hírlevél felélesztése.

A konferencia sok tanulsággal szolgált valamennyi magyar résztvevő számára. A Magyar Kisvállalati Társaság számára megerősítette azt az állásfoglalást, melyet *a kisvállalati politika és az EU-csatlakozás feladatairól* a társaság 1998. március 11-i közgyűlése egyhangúlag elfogadott. Itt csupán az állásfoglalás indító gondolatát idézzük: „A csatlakozás az Európai Unióhoz *egészében és hosszabb távon* bizonyára előnyös lesz a kis- és középvállalatok nagy többsége számára. Ugyanakkor igen komoly kihívást is jelent, és sok-sok (főleg kis-) vállalat számára fennmaradását is veszélyeztető helyzetet teremt. A mainál jóval magasabb versenyképességi követelményeknek kell megfelelniük, ennek hiányát sokkal gyorsabban és keményebben fogják érezni és megszenvedni. A csatlakozás mérlege e szektor számára főképpen attól függ, hogy mit, milyen hatásokkal és eredménnyel teszünk.”

Román Zoltán